

Države kandidatkinje

za članstvo u Europskoj uniji:
Bugarska, Rumunjska, Turska

3

Nakon petog proširenja Europske unije, 1. svibnja 2004. godine, u statusu kandidata za članstvo u EU ostaju Bugarska, Rumunjska i Turska. Razlika je između ovih triju država u tome što su Bugarska i Rumunjska započele pregovore o članstvu još 2000. godine, dok će se o početku pregovora s Turskom odlučivati krajem 2004. godine.

1. Bugarska i Rumunjska

Bugarska i Rumunjska su u svom približavanju Europskoj uniji bile uključene u iste etape ovog procesa kao i druge države srednje i istočne Europe koje su na samom kraju 1980-ih i početkom 1990-ih započele odnose s EU-om najprije suradnjom, da bi se kasnije, tijekom 1990-ih, uključile u proces pridruživanja potpisivanjem europskih sporazuma, zatim predajom zahtjeva za članstvo u EU, pa onda i stjecanjem statusa kandidata te, konačno, otvaranjem pregovora o pristupanju, odnosno punopravnom članstvu u Europskoj uniji. Međutim, za razliku od drugih 8 srednjoeuropskih i istočnoeuropskih država (Češke, Estonije, Latvije, Litve, Mađarske, Poljske,

Slovačke i Slovenije) koje, obuhvaćene petim valom proširenja Europske unije, postaju njezinim punopravnim članicama 1. svibnja 2004. godine, Bugarska i Rumunjska trenutno su još u statusu kandidata za članstvo te u fazi pregovora s Unijom o članstvu. Mogući termin njihova pristupanja Europskoj uniji je 2007. godina.

Prve ugovorne odnose s Europskom unijom ove dvije zemlje sklopile su potpisivanjem sporazuma o trgovini i suradnji 1990. (Bugarska), odnosno 1991. (Rumunjska). Europske sporazume, tj. sporazume o pridruživanju s EU-om sklopile su 1993. (Rumunjska u veljači, Bugarska u ožujku), a zahtjeve za članstvo u EU podnijele su 22. lipnja 1995. (Rumunjska) i 14. prosinca 1995. (Bugarska).⁴² Kao i u slučaju Latvije, Litve i Slovačke, Europska komisija nije preporučila Europskom vijeću u Luksemburgu 1997. godine službeno prihvaćanje zahtjeva Bugarske i Rumunjske, s obrazloženjem nedovoljnog ispunjavanja gospodarskih i političkih kriterija za članstvo. Ovih je pet zemalja postalo kandidatkinjama za članstvo u Europskoj uniji dvije godine kasnije, 11. prosinca 1999. godine, na sastanku Europskog vijeća u Hel-

⁴² Europska komisija (Enlargement Directorate-General): *Enlargement of the European Union: An Historic Opportunity*, 2003., str. 6-7.

sinkiju, te se stoga, zajedno s Maltom, naziva-ju Helsinškom skupinom.

Kao države kandidatkinje za članstvo, Bugarska i Rumunjska uključene su u predpristup-

nu strategiju Europske unije, a time i u predpristupne programe⁴³ iz kojih su ovim dvjema državama odobrena ova sredstva:

Tabela VI Predpristupni programi Phare, ISPA i SAPARD - odobrena sredstva, u milijunima €

Država	PHARE 1990. - 2002. ⁴⁴	PHARE 2003. ⁴⁵	ISPA 2000. - 2003. ⁴⁶	SAPARD 2000. - 2002. ⁴⁷	SAPARD 2003. ⁴⁸
Bugarska	1 309,70	122,9	428	162,7	56,1
Rumunjska	2 007,04	278,5	1002,2	470,1	162,2

€

Budući da države kandidatkinje za članstvo u EU imaju pravo koristiti predpristupne fondove sve do svog ulaska u Uniju, Bugarska i Rumunjska će i nadalje, do trenutka vlastitog ulaska u EU, ostati korisnicama predpristupnih fondova. Štoviše, Europska komisija je predložila i povećanje financijske pomoći Bugarskoj i Rumunjskoj u razdoblju od 2004. do 2006. godine; i to 20% u 2004. godini, 30% u 2005. godini, i 40% u 2006. godini u odnosu na prosječni opseg pomoći koju su te dvije zemlje primale u periodu od 2001. do 2003.

godine.⁴⁹

Pregovori o pristupanju Europskoj uniji s Bugarskom i Rumunjskom, kao i s drugim državama kandidatkinjama iz Helsinške skupine, otvoreni su 15. veljače 2000. godine. Međutim, za razliku od drugih država Helsinške skupine, pregovori s Bugarskom i Rumunjskom još nisu završeni. Pregovori s bilo kojom državom kandidatkinjom, pa tako i Bugarskom i Rumunjskom, vode se o 31 poglavlju pravne stečevine Europske unije.⁵⁰ U prosincu 2003. godine Bugarska je pregovarala o

⁴³ Više o predpristupnoj strategiji Europske unije i predpristupnim programima Phare, ISPA i SAPARD vidi str. 11, 17-20. O kretanju BDP-a Bugarske i Rumunjske 1990.-2002. godine vidi grafikon, str. 21.

⁴⁴ Europska komisija: *Report from the Commission, 2002 Report on Phare and the Pre-Accession Instruments for Cyprus, Malta and Turkey*, COM(2003) 497 final, 11. 08. 2003., str. 41.

⁴⁵ Europska komisija (Directorate-General Enlargement): *General Assistance Document 2003*, D3 D(2003), 09. 04. 2003., bez paginacije. Svote namijenjene horizontalnim programima uključene su u iznose odobrene pojedinim zemljama.

⁴⁶ Europska komisija (DG Regio): *The Mini ISPA Report*, veljača 2004., str. 11, 18.

⁴⁷ Europska komisija: *Report from the Commission: General Report on Pre-Accession Assistance (Phare - ISPA - SAPARD) in 2000*, COM(2002) 781 final, 09. 01. 2003., str. 19; *General Report on Pre-Accession Assistance (Phare - ISPA - SAPARD) in 2001*, COM(2003) 329 final, 04. 06. 2003., str. 22; *SAPARD Annual Report - Year 2002*, COM(2003) 582 final, 07. 10. 2003., str. 11.

⁴⁸ Europska komisija (Directorate-General Enlargement): *General Assistance Document 2003*, D3 D(2003), 09. 04. 2003., bez paginacije.

⁴⁹ Europska komisija (Enlargement Directorate-General): *Enlargement of the European Union: An Historic Opportunity*, 2003., str. 39.

⁵⁰ Opširnije o proceduri pregovora vidi str. 22.

četiri otvorena poglavlja, a Rumunjska o osam otvorenih poglavlja.⁵¹ Budući da država kandidatkinja tek nakon zaključenja pregovora o svim poglavljima dobiva mogućnost ulaska u EU, Bugarska i Rumunjska trenutno su još uvijek u statusu država kandidatkinja za članstvo.

2. Turska

Turska je potpisala Sporazum o pridruživanju s tadašnjom Europskom zajednicom (tzv. Ankerski sporazum) još u rujnu 1963. godine, a zahtjev za članstvo podnijela je 14. travnja 1987. godine. Međutim, na ovaj zahtjev Turske uslijedilo je negativno mišljenje Europske komisije te je tek 1999. godine, u sklopu Redovitog izvješća o napretku Turske prema pristupanju (engl. *Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession*), Komisija preporučila priznavanje Turskoj statusa kandidata za članstvo u EU. Iste godine, 11. prosinca, na sastanku Europskog vijeća u Helsinkiju Turska i službeno dobiva status kandidata, no još do danas nisu otvoreni pregovori o njezinu pristupanju Europskoj uniji. Predviđeno je da u prosincu 2004. Europska komisija podnese Europskom vijeću izvješće o napretku Turske prema pristupanju te preporuke s obzirom na njezino zadovoljavanje kriterija iz Kopenhagena, na temelju kojih će Europsko vijeće odlučivati o otvaranju pregovora s Turskom.

Turska sudjeluje u programu pomoći Europske unije MEDA, namijenjenom mediteranskim zemljama partnerima. U razdoblju 1996.-1999. Turskoj je iz programa MEDA I dodijeljeno ukupno 376 milijuna € s ciljem

pomoći pri ekonomskoj tranziciji, jačanju socijalne i ekonomske ravnoteže te demokratizaciji i razvoju civilnog društva. U okviru programa MEDA II (2000.-2006.), za pomoć Turskoj predviđeno je ukupno izdvajanje od 890 milijuna €. ⁵²

3. Države kandidatkinje: osnovni pokazatelji

BUGARSKA

republika

glavni grad: Sofija

stanovništvo: 7,9 mil.⁵³

površina: 111 000 km²

BDP: 16,6 mlrd. €⁵⁴

BDP *per capita*: 2 100 €

RUMUNJSKA

republika

glavni grad: Bukurešt

stanovništvo: 21,8 mil.

površina: 238 000 km²

BDP: 48,4 mlrd. €

BDP *per capita*: 2 200 €

TURSKA

republika

glavni grad: Ankara

stanovništvo: 69,6 mil.

površina: 775 000 km²

BDP: 191,7 mlrd. €

BDP *per capita*: 2 800 €

⁵¹ http://europa.eu.int/comm/enlargement/negotiations/pdf/stateofplay_dep_dec_2003.pdf

⁵² <http://www.deltur.cec.eu.int/english/e-mail-bilateral-3-2.html>

⁵³ Podaci o stanovništvu i površini triju zemalja kandidatkinja (Bugarske, Rumunjske i Turske) preuzeti iz: *Continuing Enlargement, Strategy Paper and Report of the European Commission on the Progress Towards Accession by Bulgaria, Rumania and Turkey*, COM(2003) 676 final, 05. 11. 2003., str. 42.

⁵⁴ Podaci o BDP-u i BDP-u *per capita* (2002. godina) triju zemalja kandidatkinja (Bugarske, Rumunjske i Turske) preuzeti iz: Eurostat: "GDP of the Candidate Countries 2002", *Statistics in Focus*, Theme 2 - 47/2003, str. 3, 7.